

Interpretatio

<Ἑρμηνεία>

385

Τὸ σαρκομανεῖν καὶ δαιμονίου καὶ γλεύκουσ ἐπιβουλεύοντος· ὅτι ἡ σαρκομανία, τουτέστιν ἡ ἀκολασία τῆς σαρκός, οὐ μόνον ἐξ ἐπιβουλῆς τοῦ Δαίμονος, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ μέθης προσγίνεται. Οὐχ ἡ πύρωσις διόλου σαρκίνη τοῦ Δαίμονος, ἀλλὰ καὶ φύσεως ἐγκρατείας ἰσχνῆς, ἀνίκμοις πνεύμασιν ἐνοχλουμένης. Δεῖ οὖν μετρίως κινῶν, ἵνα τῇ πάντῃ ἀκρασία μὴ τὸ σπουδάζον παθαίνοιτο. Οὐκ ἔχει τὸ πᾶν τῆς κινήσεως τῆς σαρκός ἡ πύρωσις ἐξ ἐπηρείας τοῦ Δαίμονος, ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ ἐπ' ἐσχάτης ἐγκρατείας ἔσχε τὴν κίνησιν, πνευμάτων ξηροτέρων καὶ θερμότερων κινούντων τὴν 386 φύσιν. Τοῦτο γὰρ δοκεῖ τοῖς δεινότεροις τῆς φύσεως ἐξετασταῖς. Ὡστε συγκινῶν δεῖ μετρίως τὸ σῶμα διὰ τῆς μεταλήψεως, ἵνα μὴ τῇ παντελεῖ ἀκρασία, τουτέστιν ἐγκρατεία, ὁ ἀγωνιστὴς ὑπὸ τῶν τῆς σαρκός κινήματων βιάζηται. Τὸ ἀκαταμάχητον ἄριστον· εἰ δέ γε σαλευθῆς τῆς ζωῆς, ἐνσημειούσθω σοι τύπος ζωηρός, καὶ τὸ δυσμενὲς κατηγώνισται· ὅτι βέλτιστον μὲν τὸ μὴ πάθεισιν ἀλῶναι, τουτέστι μὴ τῇ προσβολῇ τῶν πονηρῶν ἐννοιῶν ὑπενδοῦναι· εἰ δέ ποτέ τις ὑπὸ τούτων ὡσπερ διασεισθῆ, τῷ τοῦ σταυροῦ ζωοποιῶ τύπῳ αὐτίκα ἐνσημειούσθω, καὶ ὁ ἔχθρὸς καταβάλλεται. Τοῦτο δέ φησιν ὁ λόγος ἐκ μεταφορᾶς τῶν ἐνίοτε μὲν ἐν πολέμῳ παρὰ τῶν ὑπεναντίων ταραχθέντων, τῷ δὲ τοῦ πλαισίου σχήματι, ὅπερ ἐστὶν ἐπὶ μῆκος τετράγωνον, εὐθέως ἀσφαλιζομένων, καὶ τῆς ἐπιβουλῆς τῶν πολεμίων ἀναλώτων διατηρουμένων. [Ἑρμηνεία] Ἀκρίζουσα νηστεία καὶ πλήρωσις σιτήσεως ἐπίμεμπτα· ὅτι ἡ πολὺ ἐπιτεταμένη ἐγκράτεια καὶ ἡ τῆς τροφῆς πλησμονὴ φαῦλα. Ἡ μὲν γὰρ ἄτονον ποιεῖ 387 τὸν ἀγωνιστὴν καὶ παντελῶς πρὸς τὰς πράξεις ἀνερέργητον, ἡ δὲ τὰ πάθη τῆς σαρκός ἐπιπλέον διεγείρει, καὶ σφοδρότερον τὸν κατὰ τῆς ψυχῆς πόλεμον ἀνίστησι. Ὑστάτῳ πάθει τελευταία καὶ ἀκριβῆς ἐγκράτεια βέλτιστος. Ὑστατόν φησι πάθος, οὐκ αὐτὴν τὴν ἀμαρτίαν, ἀλλὰ τὸ κίνημα τῆς ἀμαρτίας, τὸ πρὸς τὴν ἀμαρτίαν ἐγκείμενον καὶ ἀποτελέσαι ταύτην ἀγωνιζόμενον, οἷον τὴν ἐπιθυμίαν. Λέγει οὖν ἐπὶ τῆς ἐπιθυμίας· τελείως κατακρατεῖν δοκούσης, τότε ἡ ἀκριβῆς καὶ λίαν ἰσχνὴ ἐγκράτεια σωτήριος. Βρενθυομένῳ πάθει θεῖος λιμὸς ἐπιτεινέσθω· ἀνάλογος δὲ τῇ τοῦ παθαινομένου ῥώμῃ προσίτω· τὸ γὰρ τοιοῦτον πόνος μακρὸς ἐξιάσατο. Ἀμαρτήματος σφοδρνομένου θεῖος λιμὸς, τουτέστιν ἡ νηστεία, ἐπαυξανέσθω· πλὴν ἀνάλογος τῆς τοῦ ἀμαρτήσαντος ἰσχύος οἰκονομείσθω· τὰ γὰρ σφοδρὰ τῶν ἀμαρτημάτων χρονιωτέρων δεῖται καμάτων πρὸς ἴασιν. Ἀπροφάσιτος ὄκνος πρὸς τὰ φαῦλα παρατροπῆς ἄγγελος· ὅτι ῥαθυμία γνώμης, μὴ προηγουμένης αἰτίας τινός, τουτέστιν ἀρρωστίας σωματικῆς ἐνίοτε, ἢ τινος δυσχεροῦς, δηλοῖ τὴν ψυχὴν ὅτι πρὸς τὰ χεῖρω παραφέρεται. Ἀπροφά 388 σιστον γὰρ ὄκνον ἔφη τὴν ἐξ οὐδεμιᾶς αἰτίας περιστατικῆς πρὸς ἐργασίαν τῆς ἀρετῆς ἀκηδῖαν καὶ ἀμέλειαν. Τῷ τῆς ἀμαρτάδος ἀποδράντι, φιλοπονοῦντι δὲ πρὸς τὴν <τῶν> Γραφῶν ἐντυχίαν, εἰ μὴ τις ἐπίδοσις ἀρετῆς, δεινὸν συμβήσεται. Ἐάν τις θεῖα φιλανθρωπία τῆς ἀμαρτίας ἐλευθερωθεῖς μελετᾷ φιλοπόνως τὰ θεῖα λόγια, μηδὲν δὲ προκόπτῃ πρὸς ἀρετὴν διὰ τῆς τοιαύτης μελέτης, φόβος ἔσται τὸν τοιοῦτον πάλιν ἀλῶναι τῇ ἀμαρτίᾳ. Νεόφυτος δυστερματεῖ δουλογάστριος. Ὁ ἐν ἀρχῇ τῆς κακώσεως τῇ γαστρί, ἦτοι τῇ γαστριμαργίᾳ, δουλούμενος, εἰς κακὸν καταλήξει τέλος. Μονάζοντι πρόοδος ἀκάθεκτος ὡς ἐπὶ πᾶν παρόλισθον ἐξεργάσατο· ὅτι οὐ δεῖ τὸν μοναχὸν συχνὰς ποιεῖσθαι τὰς προόδους· ὡς ἐπὶ πολὺ γὰρ ἐκ τούτων τὰ παραπτώματα. Τὸν ἐλόμενον ἄρχειν, οἴκοθεν λάβοι τὴν γνῶσιν. Ὅστις ἐπιστατεῖν

1

ἐφίεται, πρότερον ἐξ ἑαυτοῦ τὰ τῆς ἐπιστάσιος ἐκπαιδεύεσθω· τουτέστιν, ὁ πρότερον 389 ἑαυτοῦ ἄρξας, οὗτος ἄρχειν ἐτέρων ἐπιτήδειος. Ὁ πεδήσας σκιρτήματα σαρκός, καὶ ψυχῆς ἄτοπον ἐγκατασχών κίνημα, τῆς ποιμαντικῆς οὐκ ἀπείργηται. Ὁ σώματος καὶ ψυχῆς ἀτόπους ὀρέξεις κολάσας, τουτέστιν ἐπὶ μὲν τοῦ σώματος πορνείαν, γαστριμαργίαν καὶ τὰ ὅμοια, ἐπὶ δὲ ψυχῆς ὀργὴν, θυμόν, κενοδοξίαν καὶ τὰ παραπλήσια, οὗτος πρὸς τὸ ποιμαίνειν ἀκώλυτος. Πρὸ τῶν λόγων τὸ ἦθος παιδευέτω· ὅτι δεῖ τὸν εὐλαβῆ πρὸ τοῦ τὴν γλώσσαν εἰς παιδευσιν τῶν ἐντυγχανόντων προτείνειν, διὰ τοῦ ἦθους παιδεύειν· ἦθος δὲ φησι τό τε τῆς κινήσεως εὐτακτον καὶ τὸ τῆς ὄψεως εὐσχημον καὶ ἰλαρὸν καὶ τὸ τῆς ἄλλης σεμνὸν καταστάσεως· πολλοὺς γάρ ἐστιν ἰδεῖν ἐνίοτε λόγου μὲν καταφρονήσαντας, αἰδῶ δὲ πρὸς τὸ ἦθος κτωμένους. Ἡ τῆς γλώσσης προπέτεια, τὸ ἥσυχον ἐξυβρίσατο· ὅτι τὸ προπετεῦσθαι γλώσση τῆς ἡσυχίας ὕβρις κατέστηκε. Τὸ πολύλογον μεμπτόν καὶ ἀπρόσιτον. Οἱ πολυλογοῦντες οὐ μόνον εἰσὶ 390 μεμπτοί, ἀλλὰ καὶ τοὺς συνδιάγειν καὶ προσεγγίζειν αὐτοῖς θέλοντας ἀποστροφὴν ἐμποιοῦσι. Πυνθανομένω, τὸ τῆς γλώσσης ἀταλάντευτον μὴ ἐξιέτω πρόβλημα· ὅτι δεῖ πρὸς τὴν ἐρώτησιν ἀρμοδίως ἀποκρίνεσθαι καὶ μὴ ἀβασανίστως ποιεῖσθαι τὴν ἀπόκρισιν. Ὁ γλώσση τὴν οἰκείαν διαλευκάνας σκοτόμαιναν, θεῖον διώπτειν ἀμάρυγμα· σκοτόμαιναν τὴν ἀμαρτίαν φησί. Ὁ ταύτην οὖν γλώσση ἐξείπων τε καὶ ἐκφαυλίσας, ὡς καθαρεύσας καὶ φωτισθεῖς, λαμπηδόνος θείας κατηξίωται. Ἐτερος διασαλπίσας ἀλλοτρίου κρυφίτητα παραπτώματος, ὡς θεῖον ἀποσυλῶν, ἔνοχος καθίσταται προνομίων. Ἐξαγγελίαν τινὸς πρὸς ἕτερον ἀποκαλύπτων, ὑπεύθυνός ἐστι κακῶν, ὡς ἄρπαγμα ποιούμενος τὴν ἐν τῷ μέλλοντι χρόνῳ τοῦ Θεοῦ ψῆφον· τότε γὰρ τῶν ἡμαρτημένων ἐκάστῳ παρὰ Θεῶ ἢ δημοσίευσις διορίζεται. Ὡ πτώμα κρύφιον διήγγεται, οὐκ ἀσφαλῆς θεῖων ἴασις μυστηρίων. Ὡς 391 ἀμάρτημα ἐξαγορευθὲν αὐτῷ μὴ τετήρηκεν ἐν ἑαυτῷ καὶ συνέκρυψεν, ἀλλὰ πρὸς ἕτερον ἐθριάμβευσε, τῶν θεῖων οὗτος μυστηρίων ἀνάξιος. Ἡ τοῦ ἐσφαλμένου ὑπόκρυψις πλέον καθήδυνε τὸν προβολέα ἢ ὅτε διεσπουδάζετο. Εἴ τις τῶν ἀνθρώπων εἰργάσατό τι τῶν οὐ θεμιτῶν, καὶ τοῦτο κρύφιον ἐν αὐτῷ κατέχων, οὗτος τὸν τοῦτο προβαλλόμενον καὶ ὑποθέμενον αὐτῷ Δαίμονα ἐν τῷ ἀποκρύπτειν μᾶλλον κατευφραίνει ἢ ὅτε τοῦτο ἔπραττε. Νῆψις ἀόρητον· ὅτι ἐν τοῖς τῶν λόγων ὀνειδίσει οὐ δεῖ τὸν μονάζοντα παροξύνεσθαι, οὐδὲ ὀργίζεσθαι. Τὰ ἐν ἀκμῇ τῶν καλῶν δράγματα σιτίζει τὸ γῆρας· ὅτι ἡ τῶν καλῶν πράξεων ἐν νεότητι σίτησις τὸ γῆρας διασώζει.